

Фінанси і банківська справа

УДК 330.332: 336.717

Л. Г. Кльоба

Конкурентний механізм розвитку банківської діяльності

Розглянуто актуальні проблеми впливу конкуренції на розвиток банківської діяльності. Результати даного дослідження полягають в приверненні уваги банкірів та науковців до необхідності поглибленого вивчення теоретичних засад та практичних аспектів конкурентоспроможності банківського бізнесу.

Ключові слова: банк, банківська діяльність, конкуренція, економічна конкуренція, банківська конкуренція, конкурентний механізм, конкурентне середовище, конкурентоспроможність.

Банківська система – невід’ємний елемент ефективної ринкової економіки. Якщо банківська система перебуває у ринковому конкурентному середовищі, то діяльність банків мусить здійснюватися за принципами і законами внутрішньогалузевої і міжгалузевої конкуренції.

Важливою умовою розвитку та удосконалення банківської системи України в умовах ринкової трансформації економіки є підвищення конкуренції між банківськими установами. У зв’язку з цим, на нашу думку, окремого дослідження потребує сутність конкурентного механізму розвитку банківської діяльності.

У розвиток теорії розвитку банківської діяльності значний внесок зробили О. Д. Вовчак, В. І. Грушко, А. Я. Кузнецова, Б. Л. Луців, С. К. Реверчук, Т. С. Смовженко та ін. Однак окремі аспекти цієї проблеми з’ясовано не повністю, в тому числі більш детального дослідження потребують питання сутності конкурентного механізму розвитку банківської діяльності.

Метою даної статті є розгляд питань, які стосуються сутності конкурентного механізму розвитку банківської діяльності.

В «Економічній енциклопедії» конкуренція розглядається як «економічне суперництво і боротьба між приватними і колективними товаровиробниками та продавцями товарів і послуг за якнайвигідніші умови їх виробництва і збуту, за привласнення найбільших прибутків, у процесі якого стихійно регулюються пропорції суспільного виробництва» [1, с. 818]. Однак серед вчених одностайності у розумінні цього поняття немає.

У сучасній економічній літературі можна виокремити чотири головних підходи до тлумачення економічної конкуренції: як змагання економічних суб’єктів за кращі результати на ринку [2, с. 206]; як елемент ринкового механізму, який дозволяє зрівноважити попит і пропозицію, узгодити поведінку різних суб’єктів ринку [3, с. 200]; як критерій, за яким визначається тип структури галузевого ринку [4, с. 18]; як особливий вид ділових стосунків між суб’єктами господарювання з використанням сучасних організаційних, маркетингових та управлінських інструментів для досягнення поставлених фінансово-економічних цілей [5, с. 6].

© Л. Г. Кльоба, 2011.

Немає одностайності у тлумаченні економічної конкуренції і серед правознавців. Однак Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 р. тлумачить «економічну конкуренцію як змагання між суб'єктами господарювання з метою здобуття, завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання, внаслідок чого споживачі, суб'єкти господарювання мають можливість вибирати між кількома продавцями, покупцями, а окремий суб'єкт господарювання не може визначити умови обороту товарів на ринку» [6, с. 64].

На нашу думку, головне в конкуренції – це організація боротьби на ринку за досягнення поставлених короткострокових і довгострокових цілей. З цього погляду можна стверджувати, що за досягнення поставлених цілей і завдань конкурують між собою продавці, покупці, виробники, споживачі, посередники і, звичайно, банки. Отож, конкуренція є багатоплановою і багатоликою. Не можна не погодитися з думкою, що «павутина конкуренції є густою і охоплює навіть окремі ділянки ринку» [7, с. 43].

Банківська конкуренція – це економічне суперництво комерційних банків за вигідні позиції на ринку банківських послуг [8, с. 121], вона має такі особливості:

- об'єктом конкурентної боротьби є кредитні ресурси;
- банк на ринку виступає у ролі продавця і покупця;
- відсутність патентного захисту банківських нововведень;
- суб'єктом банківської конкуренції є небанківські фінансові установи;
- стандартизованість банківських продуктів незалежно від території їх реалізації;
- наявність високих бар'єрів входу на ринки банківських послуг.

Розглянемо конкурентні особливості та механізми банківської діяльності.

Головними з них є такі:

- низький рівень «культури конкуренції» в українському суспільстві;
- дефіцитність інформації про стан конкуренції на ринку;
- територіальна нерівномірність конкурентної боротьби (найінтенсивніша у столиці та обласних центрах);
- політизація конкурентної боротьби;
- тінізація конкурентної боротьби;
- активізація нецінових форм конкуренції, зокрема реклами;
- гальмування розвитку міжгалузевої конкуренції несприятливим інвестиційним кліматом і слабким ринком цінних паперів;
- недостатність розвитку біржової діяльності;
- неоднорідність та нерівність умов конкуренції на різних ринках;
- нерозпрацьованість інституційно-правових засад розвитку конкуренції.

Водночас з'ясуємо суть і визначимо деякі особливості банківської конкуренції.

Щодо *суті банківської конкуренції* існують різні визначення. Так, Т. Сива вважає, що банківська конкуренція – це економічне суперництво комерційних банків за вигідні позиції на ринку банківських послуг [8, с. 127]. Г. Самойлов і А. Бачалов стверджують, що «конкуренція на фінансовому ринку – це динамічний процес суперництва комерційних банків, кредитних інститутів та інших фінансових організацій, в ході якого вони прагнуть забезпечити собі міцне становище на ринку кредитів і банківських послуг, а також на альтернативних нових ринках послуг-замінників» [9, с. 29].

На нашу думку, конкурентній поведінці банків сприяють такі чинники:

- підвищення ефективності малих і середніх банків порівняно з великими і збільшення чисельності і частки перших порівняно з іншими;

- збільшення числа конкурентів у банківській сфері;
- диверсифікація банківської діяльності;
- посилення глобалізації та інтернаціоналізації ринку банківських послуг;
- лібералізація економічної фінансово-банківської політики;
- поява і розвиток світових та регіональних фінансових центрів розвитку;
- застосування інформаційних технологій у банківському бізнесі, що підвищує міжгалузеву мобільність факторів виробництва;
- проведення державної ефективної конкурентної політики у банківській сфері;
- збільшення частки іноземних банків у банківській системі держави.

Разом з цим монополістичну поведінку банків посилюють:

- зростання концентрації і централізації власних, позичених і залучених капіталів банків;
- посилення диференціації банківських продуктів;
- прискорення НТП у банківництві і зростання витрат банків на фінансові інновації;
- ускладнення структури фінансового сектора у галузевому розрізі і зростання ролі банківської інфраструктури.

Які особливості банківської конкуренції?

По-перше, у сфері банківської конкуренції можна виділити три рівні: конкуренція між комерційними банками (універсальними і спеціалізованими); конкуренція банків з небанківськими фінансовими інститутами (страхові компанії, пенсійні фонди, інвестиційні фонди, кредитні спілки, інвестиційні компанії тощо); конкуренція банків з нефінансовими організаціями (пошта, торгові доми, промислові підприємства, будівельні підприємства тощо). Стирання відмінностей між банківськими і небанківськими установами загострює конкуренцію на ринку фінансових послуг.

По-друге, ринок банківських послуг є недосконалим. З одного боку, не всі інформаційні потоки вільні і доступні. Цей висновок підтверджують періодичні кризи і скандали з приводу продажу акцій особами, які володіють конфіденційною інформацією. З іншого боку, рівного доступу, наприклад, на інвестиційний ринок, немає, і цю тезу підтверджує нерівність ставок процента на залучений капітал і ставок процента за кредити (позичений капітал).

По-третє, на інтенсивність конкуренції банків впливають споживачі послуг. Так, чим більше споживачі купують банківських послуг, тим більше за рахунок цього вони можуть тиснути на банк. Окрім того, споживач в умовах високої стандартизації фінансових послуг може легко переключитися на послуги конкурентів, якими є як банківські, так і небанківські фінансові установи.

Конкурентна загроза банкам є тим більшою, чим більша кількість ефективних замінників. Так, якщо на ринку обертається більше видів цінних паперів (при всіх інших рівних умовах), тоді промислові та інші підприємства активніше вкладають кошти на умовах пайової участі у реалізацію спільних проектів за інвестиційними договорами.

По-четверте, в умовах недосконалості ринків банківських послуг орієнтація банківської діяльності значною мірою визначається конкурентним середовищем. Т. Сива визначає конкурентне середовище як «результат взаємодії чинників та умов, які створюють необхідне оточення для досягнення суб'єктами господарювання конкурентних переваг» [5, с. 6]. Дуже подібне міркування щодо цієї категорії висловлюють Г. О. Самойлов і А. Г. Бачалов: «Конкурентне середовище включає сукупність суб'єктів і чинників ринку, які впливають на відношення між фінансовою організацією і споживачами (клієнтами).

Ступінь розвитку ринку, складність роботи на ньому значною мірою диктується особливостями конкурентного оточення. Крім того, через взаємовідношення між організаціями найбільш швидко проявляються зміни, що відбуваються на ринку» [9, с. 53].

Основними чинниками конкурентного середовища ринку банківських послуг є:

- державна конкурентна політика;
- банківські установи, які вступають на інвестиційний ринок і загострюють конкуренцію;
- споживачі банківських послуг, які впливають на банк;
- постачальники заощаджень (капіталу) на ринок.

З'ясуємо кожен чинник детальніше.

Нині у світовій економічній науці можна виокремити два головні підходи до розробки конкурентної політики держави. Перший ґрунтується на пануванні ринку, але законом дозволяється займати підприємцям монополію на ринку, при цьому не допускаються зловживання ринковою владою. Другий підхід до конкурентної політики базується на владі над ринком: законодавство визначає частку ділових структур на ринку, умови виходу на ринок, наявність бар'єрів та товарів-субститутів. У Господарському кодексі України визначено, що «конкурентна політика держави – це політика, яка спрямована на створення оптимального середовища діяльності суб'єктів господарювання, забезпечення їх взаємодії на умовах недопущення проявів дискримінації одних суб'єктів іншими ...» [12, с. 12].

Вважаємо, що на характер державного регулювання банківської конкуренції впливають такі чинники:

- антимонопольна політика;
- політичне стимулювання конкуренції;
- політика регулювання участі іноземних банків на вітчизняному ринку банківських послуг;
- політика участі держави у виробництві і реалізації банківських послуг за рахунок підтримки певної частки державної власності у банківському секторі;
- політика державної стандартизації банківського продукту, технологій і правил надання банківських послуг;
- політика ліцензування банківської діяльності;
- політика захисту прав споживачів (клієнтів) відповідно до банківського законодавства.

Умови доступу на ринок банківських послуг можна оцінити, враховуючи масштаби банківського проникнення у регіони. Основною формою банківської експансії є створення філій та відділень, тому вираженням її інтенсивності є кількість філій і відділень банків, які створені в інших районах. Водночас формування у регіонах своєрідних банківських монополій призводить до зниження банківської конкуренції.

Окрім того, розвиток мережі філій та відділень у регіонах свідчить про посилення конкуренції у секторі великих банків.

Важливою особливістю становища банківського сектора в Україні є те, що він не зазнає значної конкуренції з боку небанківських фінансових установ, які не набули суттєвого розвитку. При цьому не можна забувати про специфіку банківництва, а саме:

- банки – єдині фінансові установи, які здійснюють грошові розрахункові операції в економіці і мають майже половину пасивів у зобов'язаннях до запитання;

- банки понад половину своїх активів використовують на кредитування, у т.ч. довгострокове, господарювання суб'єктів в інших секторах і галузях економіки і мають здатність долати значні ризики неповернених кредитів;
- банки займаються залученням і забезпеченням приросту заощаджень;
- банки, як фінансові структури, намагаються максимально задовольнити потреби клієнтів у фінансово-інвестиційних послугах.

Аналіз розвитку вітчизняного банківництва показав, що в даний час банки повністю домінують над небанківськими фінансовими інститутами. Однак треба чітко розуміти, що з часом українські банки будуть мати серйозних конкурентів: страхові компанії, пенсійні фонди, інвестиційні фонди і компанії, ломбарди, довірчі товариства, кредитні спілки тощо.

В Україні зростає конкуренція між банківськими установами, що, безумовно, сприяє підвищенню ефективності банківського бізнесу. Водночас недоліки, які є в діяльності банків, виправляються повільно.

Йдеться, по-перше, про те, що комерційні банки не відіграють належної ролі у мобілізації необхідної суми грошових ресурсів, потрібних для піднесення промисловості та реальної економіки в цілому.

По-друге, «розрив» між розвитком банківської системи і реального сектору економіки зменшується дуже повільно.

По-третє, у зв'язку з тим, що рентабельність реальної економіки зростає, а банки не можуть акумулювати прибутки виробничих підприємств, створюються передумови для продовження «втечі» капіталу за кордон.

По-четверте, повільно поліпшується структура пасивів банківської системи, нині вона спирається на короткострокові пасиви і не дозволяє здійснювати довгострокові кредитні операції для підприємств реальної економіки.

В даний час загострюється конкуренція між великими і малими банками. Однак теза про неперспективність малих регіональних банків є не обґрунтованою і немає підтвердження практикою. Досвід показує, що сучасна економіка потребує різних банків як великих, так і дрібних. При цьому фінансова стабільність банків – часто залежить не від величини активів і власного капіталу, а від діючої системи менеджменту і компетентності керівництва.

З цього приводу заслуговують на увагу міркування Г. О. Самойлова і А. Г. Бачалова: «Об'єктивно малі банки завжди мають певні переваги порівняно із своїми більшими колегами. Головний їх плюс – підвищена керованість і ринкова гнучкість. Співробітники у невеликих банках являють собою більш згуртовані команди, більше зацікавлені в досягненні кінцевих результатів діяльності своєї структури. Серед них значно рідше зустрічається імітація діяльності, така поширена у великих компаніях. Результат цього – підвищені показники діяльності середніх і малих банків порівняно з великими» [9, с. 101].

Конкурентна активність великих банків сприяє перетворенню малих банків у філії великих. Однак «ці процеси супроводжуються загостренням конкурентної боротьби і призводять до того, що ступінь конкуренції напряму залежить від величини активів – чим більший банк, тим вищі його амбіції і ймовірність того, що його інтереси зіткнуться з інтересами конкурентів» [9, с. 178]. Відтак, об'єктивна сторона проблеми полягає в тому, що чим більший банк, тим ширше коло його клієнтів і можливість залучати нові ресурси в регіонах, а тому зростати, витісняючи при цьому своїх конкурентів, головним чином дрібні і середні банки.

Водночас малі і середні банки, як уже зазначалося, продовжують відігравати важливу роль у ринковій економіці. Невеликі банки є фінансовою основою еко-

номіки у віддалених від центру регіонах, куди не поширюється вплив великих банків. Все це дає підстави для висновку, що малі і середні банки повинні заповнити порожні ніші і стати фінансовою опорою розвитку малого підприємництва у регіонах, містах, містечках, селищах: це – по-перше.

По-друге, малі і середні банки є «значно більш демократичними» [9, с. 179], вони готові працювати з усіма категоріями клієнтів, з дрібними вкладниками. Зрозуміло, що кожний працівник невеликого банку змушений обслуговувати більшу кількість клієнтів і бути при цьому уважним та ввічливим, і тому їх праця є більш напруженою.

По-третє, для малих і середніх банків, які працюють із дрібними вкладниками, гострою є проблема їх надійності. Адже в Україні система обов'язкового гарантування банківських депозитів є слабкою і неефективною.

Розглянемо головні тенденції розвитку конкуренції на ринку банківських послуг. Аналіз вітчизняної і зарубіжної літератури дозволяє виділити три головних чинники або аспекти сучасної банківської конкуренції: ціни, довіра населення, вигоди для клієнтів.

1. На банківські послуги встановлюються ціни, які залежать від різних умов та чинників: гнучкість, особливості клієнтів, становище банку на ринку інвестиційних послуг, пакетність послуг тощо. У цьому зв'язку можна виділити три види банківського ц

іноутворення на інвестиційні послуги: диференційоване, конкурентне і асортиментне (пакетне).

Розглянемо коротко кожен вид ціноутворення. При застосуванні диференційованого ціноутворення банки один і той же продукт (наприклад, інвестиційний кредит) реалізують різним групам споживачів за різними цінами. При застосуванні конкурентного ціноутворення банк встановлює ціни на свій продукт залежно від свого становища на ринку: занижені ціни, якщо банк хоче захопити ринок; завищені ціни, якщо у регіоні фінансова сфера є слабкою і немає конкурентів; орієнтирні ціни, якщо банк вивчає ринок і тестує реакцію споживачів на його продукт. При застосуванні асортиментного ціноутворення банки використовують взаємозалежність цін на різні види послуг. Якщо клієнт купує пакет послуг банку, то він буде коштувати дешевше, ніж окрема роздільна покупка кожної послуги пакету чи набору. Якщо купується інвестиційний кредит, то консультація, наприклад, щодо податкових питань надаються безкоштовно.

2. Клієнти ставляться до банку з довірою тоді, коли легко й доступно можуть отримати надійну інформацію про фінансові показники його діяльності (чисті активи, доходи, прибутки, норма рентабельності тощо).

Дж. Сінкі запропонував таку формулу довіри населення до банків [16, с. 163]:

$$D = f(ЧА, СД, ЯІ), \quad (1)$$

де D – довіра;

$ЧА$ – чисті активи;

$СД$ – стійкість доходів;

$ЯІ$ – якість інформації про фінансову діяльність банку.

3. Вигоди або зручності ринку банківських послуг залежать передусім від якості та кількості послуг, їх ціни та географічної доступності. Тому Дж. Сінкі запропонував таку формулу вигоди для споживача ринку банківських послуг [16, с. 164].

$$B = f(GP, SP, B, Y), \quad (2)$$

- де B – вигоди ринку для клієнтів;
 GP – географія ринку (територія діяльності банку);
 SP – спектр послуг;
 B – витрати доступу до банківських послуг;
 Y – якість послуг (швидкість і надійність надання послуг).

В Україні нині окремі банки беруть участь у формуванні капіталу один одного, часто практикується перехресне володіння акціями партнерів. У цьому випадку постають загрози конкуренції, яка послаблюється. Однак деякі економісти більшу загрозу банківництву вбачають не у послабленні конкуренції, а у слабкій концентрації банківського капіталу. Так, Т. Адекенов вважає, що недостатній рівень концентрації банківського капіталу приводить до двох негативних наслідків: а) нездатність банків задовольняти потреби фінансового і промислових секторів у ресурсах; б) витрати ефективності у використанні інвестицій малими і середніми банками, нібито невеликі банки не можуть віднайти варіанти відносно надійного кредитування і прихильні до державних цінних паперів [15, с. 37].

У даний час ще рано говорити про втягнення і активність України у переділі світового ринку банківських послуг, але на рівні національному він є чітким і відбувається у таких формах:

- створення і реєстрація у регіонах філій та відділень центральних та інших провідних банків;
- заснування дочірніх банків;
- злиття і поглинання переважно регіональних банків;
- скупка акцій регіональних банків.

Зрушення у банківській системі України залежать не тільки від самих банків, але й від структурної перебудови реальної економіки. Адже зрозуміло, якщо велика приватизація у гірничодобувній, вугільній, металургійній галузях буде продовжуватися, то посиляться позиції банків, які працюють у цьому секторі економіки. Якщо в Україні зможуть відокремити політику і бізнес, то тоді банківський бізнес це відчуже одразу. Адже рівень процвітання окремих вітчизняних банків суттєво визначається політичним впливом, який мають їхні власники в Уряді і Верховній Раді.

Загострення конкуренції серед великих банків має в кінцевому підсумку позитивний та об'єктивний наслідок – стимулює горизонтальну концентрацію на рівні малих і середніх банків, які все частіше ухвалюють рішення про добровільне об'єднання. Як результат, у регіонах створюються відносно великі банківські структури, здатні конкурувати із центральними банками.

Важливу роль у формуванні конкурентоспроможної банківської системи належить громадським саморегулюючим ринковим організаціям: наприклад, Асоціація українських банків відіграє вагомий роль у підтримці добросовісної конкуренції на ринку банківських послуг.

Отже, конкурентний механізм розвитку банківської діяльності в Україні тільки формується і значною мірою залежить від структури банківської системи, державної політики, розвитку конкурентного середовища і конкурентного права, а також від економічної грамотності населення.

Головне в конкуренції – це організація боротьби на ринку за досягнення поставлених короткострокових і довгострокових цілей. За досягнення поставлених

цілей і завдань конкурують між собою продавці, покупці, виробники, споживачі, посередники і, звичайно, банки. Конкуренція є багатоплановою і багатоликою.

Банківська конкуренція – це економічне суперництво комерційних банків за вигідні позиції на ринку банківських послуг, вона має такі особливості:

- об'єктом конкурентної боротьби є кредитні ресурси;
- банк на ринку виступає у ролі продавця і покупця;
- відсутність патентного захисту банківських нововведень;
- суб'єктом банківської конкуренції є небанківські фінансові установи;
- стандартизованість банківських продуктів незалежно від території їх реалізації;
- наявність високих бар'єрів входу на ринки банківських послуг.

Конкурентний механізм розвитку банківської діяльності в Україні тільки формується і значною мірою залежить від структури банківської системи, державної політики, розвитку конкурентного середовища і конкурентного права, а також від економічної грамотності населення.

Список використаних джерел

1. Економічна енциклопедія : у трьох томах. Т.1. / редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Академія – 2000. – 864 с.
2. Економічна теорія: Політекономія : [підручник] / за ред. В. Д. Базилевича. – К. : Знання-Пресс, 2001. – 581 с.
3. Основы экономической теории : [учебник] / С. В. Мочерный, В. К. Симоненко, В. В. Секретарюк, А. А. Устенко ; под общ. ред. С. В. Мочерного. – К. : Об-во «Знання», КОО, 2000. – 607 с.
4. Борисенко З. М. Основи конкурентної політики : [підручник] / З. М. Борисенко. – К. : Таксон, 2004. – 704 с.
5. Сива Т. В. Формування конкурентних відносин у трансформаційній економіці України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / Т. В. Сива. – Львів, 2005. – 20 с.
6. Закон України «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 р. №2210-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – №12. – Ст. 64.
7. Юданов А. Теория конкуренции: прикладные аспекты / А. Юданов // МЭиМО. – 1997. – №6. – С. 41-53.
8. Сива Т. В. Конкуренція на ринку банківських послуг / Т. В. Сива // Фінанси України. – 2002. – №7. – С. 127-132.
9. Самойлов Г. О. Банковская конкуренция / Г. О. Самойлов, А. Г. Бачалов // Экзамен. – 2002. – 256 с.
10. Инвестиционный бизнес : [учебн. пособие] / общ. ред. Ю. В. Яковец. – М. : Изд-во РАТС, 2002. – 342 с.
11. Загородній А. Г. Фінансовий словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смолженко. – 3-тє вид., випр. та доп. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2000. – 587 с.
12. Господарський кодекс України : [офіційне видання]. – К. : Вид. дім «ІнЮре», 2003. – 344 с.
13. Реверчук С. К. Історія страхування : [підручник] / С. К. Реверчук, Т. В. Сива, С. І. Кубів, О. Д. Вовчак. – К. : Знання, 2005. – 213 с.
14. Бюлетень НБУ. – 2006. – №3. – 174 с.
15. Адекенов Т. Банки и фондовый рынок: анализ, практика, эволюция / Т. Адекенов. – М. : Ось-89, 1997. – 160 с.

16. Синки Дж. мл. Управление финансами в коммерческих банках / Дж. мл. Синки. – М. : Catallaхy, 1994. – 82 с.
17. Структура активів банків України на 01.07.2006 р. // Вісник НБУ. – 2007. – №9. – С. 46-51.
18. Размножение отделением // Бизнес. – 2006. – №16. – С. 54-55.
19. Стабільність сприяє розвитку // Україна business. – 2006. – №48. – С. 3.
20. Вовчак О. Д. Державне регулювання банківської інвестиційної діяльності в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук. / О. Д. Вовчак. – Львів, 2006. – 38 с.
21. Система банківського менеджменту : [навч. посіб.] / А. Т. Головка, В. І. Грушко, М. П. Денисенко та ін. ; за ред. О. С. Любуна, В. І. Грушко – К. : Фірма «ІНКОС», 2004. – 480 с.
22. Кльоба Л. Г. Управління банківською інвестиційною діяльністю : [монографія] / Л. Г. Кльоба ; за ред. С. К. Реверчука. – Львів : Тріада плюс, 2007. – 194 с.
23. Кузнецова А. Я. Фінансування інвестиційно-інноваційної діяльності : [монографія] / / А. Я. Кузнецова ; Ін-т економічного прогнозування НАН України. – Львів : Львів. банк. ін-т НБУ. – 2005. – 367 с.
24. Реверчук С. К., Управління і регулювання банківською інвестиційною діяльністю : [монографія] / С. К. Реверчук, Л. Г. Кльоба, М. Б. Паласевич ; за ред. С. К. Реверчука. – Львів : Тріада плюс, 2007. – 352 с.

Кльоба Л. И. Конкурентный механизм развития банковской деятельности.

Рассмотрены актуальные проблемы влияния конкуренции на развитие банковской деятельности. Результаты данного исследования заключаются в привлечении внимания банкиров и ученых к необходимости углубленного изучения теоретических основ и практических аспектов конкурентоспособности банковского бизнеса.

Ключевые слова: банк; банковская деятельность; конкуренция; экономическая конкуренция; банковская конкуренция; конкурентный механизм; конкурентная среда; конкурентоспособность.

Klyoba L. G. Competitive Mechanism of Banking Development.

Urgent issues of competition impact on banking activity are outlined. Results of this study consist in drawing attention of bankers and scientists to the necessity of profound study of theoretical basis and practical aspects of the banking business competitiveness.

Key words: bank, banking, competition, economic competition, banking competition, the competitive mechanism, the competitive environment, competitiveness.

Надійшло 10.03.2011 р.